

BUKÁS Lehman-kötvény, CDO, devizaswap – ezek azok a hívószavak, amelyek hallatán biztosan kimegy az álm a szeméből több ezer hazai vagyonos ügyfélnek. Ezek a két-három éve még tetemes haszonnal kecsegtető befektetések ugyanis több tízmilliárdos nagyságrendű veszteséget hoztak.

Zűrös befektetések

Egyes becslések szerint akár százmilliárd forintos kárt is okoztak a vagyonosabb hazai banki ügyfeleknek bizonyos befektetési termékek, amelyeket az érintettek tetemes haszonreményében vásároltak meg, ám investíciójuk szinte teljes értékét elveszítette.

HIÁNYOS TÁJÉKOZTATÁS Sokféle befektetésen lehetett bukni 2008 derekától 2009 tavaszáig. A leghírhedtebb formát talán a CDO-kötvények (adósságfedeztetű kötelezettség) jelentették. Ezeket különböző eszközök egyetlen értékpapírrá újracsomagolt egyvelegéből állítják össze, abban a reményben, hogy a mögöttes portfóliók megfelelő hozamot termelnek majd. Ezeknél a kötvényeknél viszont az ügyfél a nem mindig kifogástalan minőségű mögöttes portfóliók kockázatát is viseli: vagyis ha az értékpapír mögött álló hitel- és kötvénytőmeg rosszul teljesít, nem kizárt a súlyos tőkevesztés sem. Ez történt a K&H Bank

által árult CDO-kötvényekkel is. A hitelintézet 2005 őszén kezdte értékesíteni az anyavállalatától, a KBC-től megvásárolt CDO-termékeket, amelyekbe a kliensek nagyjából 30 milliárd forintot fektettek.

A gond – az ügyfelek és a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) szerint – ott kezdődött, hogy a papírokat gyakorlatilag vállalati kötvényként áruzták – bár az ügyfél-tájékoztatók kitértek a mögöttes portfóliók léteire is –, alacsony, az államkötvénnyétől alig eltérő kockázatúnak minősítve azokat. Emellett biztosították a befektetőket arról, hogy a másodpiaci értékesítés lehetősége is adott, ám ezt az opciót később egyoldalúan megszüntették. A több sebből vérző ügyfél-tájékoztató miatt előbb a pénzügyi felügyelet, majd a GVH vette elő a K&H-t. A felügyelet többek között azt kifogásolta, hogy megszünt a másodlagos piac, az ügyfeleket a hitelminősítői lépésekről nem tájékoztatták, illetve a valójában 35 éves futamidő is rejtve maradt a klien-

sek előtt. A GVH pedig elsősorban azt kifogásolta, hogy a befektetők nem szembe-sültek a kötvények valós kockázataival, mivel a bank által rendelkezésre bocsátott ügyfél-tájékoztatók azokat nem tárták fel. Ezért a PSZÁF az adható legnagyobb, tízmillió bírságot szabta ki, a GVH pedig 40 millió bírsággal sújtotta a szolgáltatót.

LEHMAN-GARANCIA A 2008 szeptemberében csődbe ment Lehman Brothers Citibank által forgalmazott kötvényeiből szintén több milliárd forintért vettek a befektetők. Az utolsó pillanatokig a legjobb, AAA besorolással kínált értékpapírból minimum másfél millió forintért lehetett jegyezni, a Lehman által biztosított tőkegarancia mellett. A Citibank 2004 júniusa és 2008 áprilisa között forgalmazta az értékpapírokat, amelyeket a Lehman Brothers Treasury Co. B.V. hollandiai leányvállalat bocsátott ki. A Citibank eddig azzal hárította el a hazai ügyfelek kárigényét, hogy ő

50 managermagazin 2010/03

csak forgalmazóként szerepelt az ügyletekben, és az értékesítés során feltárták az ügyfelek számára, hogy a kibocsátó és a garanciavállaló hitelezési kockázatát a befektető viseli. A kisbefektetőket viszont ez az álláspont nem nyugtatja meg, annál is inkább, mert más országokban a bedőlt bankház kötvényeit forgalmazó intézmények jóval gálánssabbak voltak az ügyfelekkel. A spanyol Santander és a svájci Credit Suisse is becserélte például az elértéktelenedett Lehman-kötvényeket a sajátjaira, Németországban pedig a hannoveri takarékszövetkezet és az ottani Citibank is próbálta kártalanítani ügyfeleit.

CSEREÜGYLETEK A kamatswapügyleteken szintén csúnyán megégethette magát több, a devizaárfolyamokkal operáló ügyfél. Ezeknél az elérhető hozamot a két deviza kamatkülönböztetésének alakulása és az árfolyam-ingadozás nagysága is befolyásolja. A befektető kockázatát növeli, hogy a bank szükség esetén pótfedezet bevonását is kérheti. A Raiffeisen Bank az árfolyamindex swaptermékét azzal ajánlotta fel, hogy ha erősödik a forint

2-3 százalékat, azonnali 5,3 százalékos nyereség érhető el. Ha viszont a forint veszít a pozíciójából, akkor sincs gond, egészen addig, míg a gyengülés mértéke nem haladja meg a 15 százalékat. A befektetők hangulata akkor kezdett feszültté válni, amikor a forint drasztikus gyengülését követően a bank pótfedezet nyújtására kérte őket. A PSZÁF a Raiffeisennél is mélyreható vizsgálatot végzett a megszaporodott ügyfélpanaszok nyomán. A négymillió forintos bírsággal végződött vizsgálat után közzétett határozat lényege az volt, hogy – bár nem történtek súlyos szabálytalanságok – a Raiffeisen megsértette az ügyfelek tájékoztatására vonatkozó szabályokat.

ALKUK ÉS PEREK Az ügyfelek több fórumon is próbálják képviselni az érdekeiket. A leggyakrabban hangoztatott érvük, hogy nem tudták, pontosan mit vesznek, és a pénzügyi szolgáltatójuk említést sem tett a valódi kockázatokról. A Citibanknál Lehman-kötvényeket vásárló befektetők egy része például tavaly év végén pertársaságot alapított, mert úgy látták, hogy egyébként nincs sok esély legalább a be-

fektetett tőke egy részének a visszaszerzésére. A bankok persze igyekeznek enyhíteni a helyzetet, hiszen sem az elhúzódo perек, sem a vagyonos ügyfelek elvesztése nem áll érdekükben. A K&H Bank – közölték lapunkkal – minden egyes esetben részleteiben is megvizsgálja a panasztévő ügyfél egyedi esetét, és a klienssel közösen igyekszik kidolgozni a megoldást. Hozzáadték: az érintett ügyfelek többsége elfogadta a kölcsönös megállapodási ajánlatot, a CDO-kötvényeket vásárlók csak egy kis százaléka fordult bírósághoz. A Raiffeisen Bank az egyeztetések állásáról nem kívánt információkat adni, ám azt elárulták: nem éltek jogorvoslattal a PSZÁF-határozattal szemben, mivel az tartalmazza a hitelintézet véleményét is a lényeges pontokat tekintve.

KÖLCSÖNÖS FELELŐSSÉG Persze nem elegáns csak a pénzügyi szolgáltatókat okolni a fejleményekért. A jelentős veszteségek sok esetben azért érték váratlanul az ügyfeleket, mert saját kockázatviselő képességüket nem megfelelő alaposággal mérték fel. **BM**